

Elisabeta POP

Iernile vin și trec...

În urmă cu câțiva ani, Anca Bradu a semnat, la Teatrul Național din Cluj, regia spectacolului *Povestiri din pădurea vieneză*, piesa dramaturgului austriac Ödön von Horváth prilejuindu-i un spectacol lung și destul de prolix, dar care, în ciuda unor situații confuz relatate scenic, vădea un interes real pentru dramaturgia spațiului germanic din prima jumătate a secolului XX; de altfel, pentru spectacolul *Deșteptarea primăverii* de Frank Wedekind, de la Teatrul Maghiar din Târgu Mureș ea a fost distinsă în anul 2000 cu Premiul UNITER pentru regie.

Anca Bradu a colaborat mult în ultimii ani cu teatre din Ungaria, lipsind cam de mulțor de pe afișele teatrelor românești. Ce-i drept, între timp a găsit și fericitul răgaz de a deveni mămică, ceea ce nu e deloc puțin...

Invitarea ei la Teatrul din Oradea natală, de către conducerea Trupei Szigligeti, a fost, pentru actori și deopotrivă pentru ea, un bun prilej de a relua legături artistice mai vechi.

Opțiunea ei pentru piesa **Kasimir și Karoline** se datorează, în parte, după propriile mărturisiri din caietul-program al spectacolului, atât interesului pentru textul lui Odon Horvath, cât și pentru a se adapta condițiilor de lucru, trupa jucând de doi ani – de când clădirea teatrului se află, din lipsă de fonduri, în interminabile reparații – pe scena Filarmonicii orădene.

Cu talentul ei binecunoscut și apreciat, Dobre-Kothay Judit a găsit o formulă scenografică admirabilă: a prelungit scena cu un podium acoperind cam jumătate din sală, spațiul respectiv imaginând perfect locul desfășurării unei serbări câmpenești, acțiunea piesei petrecându-se la un Oktoberfest, München. Un cer spuzind de stele – becuțele acoperind cu fantezie tot „cerul” de deasupra practicabilului – și câteva reclame pitorești, tipice pentru epoca respectivă, bine plasate, flankând laturile scenei, alcătuiesc tot decorul. Un spațiu de joc bine exploatat de regizoare.

Odon von Horvath nu este prea des reprezentat pe scenele românești, cu toate că piesele sale, create în anii '30 (el a avut parte de o moarte stupidă, la doar 37 de ani, strivit de un platan la Paris), se dovedesc de o actualitate excepțională, iar ca scriitură, de o modernitate cu totul specială. Dan Stoica, traducătorul în limba română a celor mai multe dintre textele dramaturgiei moderne austriece, scrie în prefața unuia dintre volumele apărute la Institutul European, că Ödön von Horváth poate sta bine alături de Ibsen sau Strindberg, dar chiar dacă exagerează puțin, el observă, nu fără temei, că lecturile scenice din ultimii ani ale pieselor horvathiene au prilejuit momente de reală uimire și încântare pentru toți cei care nu cunoșteau piesele dramaturgului austriac.

Anca Bradu a intuit foarte bine ce anume comunică scriitorul dincolo de aparent banalele povești pe care, tot doar la o privire superficială, ni le povestește într-o modalitate aparent realistă. Dacă ar fi să relatăm succint subiectul piesei în discuție, ar rezulta o poveste arhicunoscută cu „un băiat iubea o fată și destinul n-a vrut ca ei să rămână împreună”.

Într-adevăr, Kasimir și Karoline intră în scenă ca doi logodnici și ies apoi, la final, fiecare cu altcineva. Ce banal, nu?

Și totuși... Ea a intuit încărcătura de transcendență și zona metaforică a piesei, acest fapt îngăduindu-i să treacă mult peste întâmplările cotidiene și fără importanță pe care le conține adesea dialogul și să sugereze cauzele declinului unei lumi bulversate, un univers în plină criză economică, capabilă să genereze o și mai acută criză a valorilor, o pierdere iremediabilă a identității și o însingurare, o alienare tipică acestei lumi. Dacă vă spun ceva aceste motive, sunt sigură că și Ancă Bradu i-au „spus” și acest CEVA se regăsește în spectacolul ei.

În caietul-program, regizoarea declară, de altfel, că a interesat-o anume **Kasimir și Karoline**, atât pentru similitudinile surprinzătoare ale timpului în care se petrece acțiunea piesei lui Horvath cu această perioadă actuală marcată de criză în Europa (și nu numai...), cât și eternele probleme legate de suflet: dragostea, gelozia, fidelitatea, superficialitatea, indiferența și, nu în ultimul rând, viciile care erodează relațiile umane etc.

În ciuda aparențelor, personajele piesei au o profunzime și o înțelepciune ce le vine cumva din experiența mai multor generații. Simțind desigur acest lucru,

regizoarea le-a lăsat o marjă de încredere, de libertate, astfel că, ascultându-le cum vorbesc și urmărindu-le cum se mișcă, ai impresia că te afli pe undeva alături de ele, la îndrăgita Sărbătoare a berii.

Nimic mai fals. Ea a lucrat cu maximă atenție fiecare scenă, cizelând-o și dându-i strălucire. Actorii au urmat-o cu o fidelitate remarcabilă, înțelegând și acceptând o viziune regizorală plauzibilă și coerentă. Și bine au făcut, fiindcă ei n-au slujit doar ideile regizoarei, ci și-au slujit și propriile lor interese, în măsura în care această montare le-a impus o certă înnoire a mijloacelor tradiționale. A contribuit în bună măsură la reușita spectacolului și coregrafia Mălinei Andrei, autoarea unei mișcări scenice adecvate și a dansurilor executate cu pricepere și incontestabilă vervă de actori.

Poate părea incredibil, dar vreme de trei ore și mai bine, spectatorii urmăresc, în mai multe variante, o veche și totuși mereu nouă poveste de IUBIRE: prima ar fi cea anunțată de cei doi logodnici, Kasimir și Karoline, iubire care sub ochii uimiți ai privitorilor se transformă în indiferență, ascunzând în faldurile ei și gelozie și mărunte probe de infidelitate; a doua ar fi cea care abia se înfiripă între Schurzinger, croitorul retras și lipsit de experiențe amoroase, și Karoline – tână însetată de altceva, speriată de rutina și banalitatea unei căsnicii-capcană, a unei căsnicii-închisoare. A treia este cea dintre Erna și Merkl Franz, o legătură ciudată, greu de acceptat, între un bărbat violent și bătăran și o tânără supusă, iertătoare și dispusă la compromisuri de tot felul doar pentru că se teme de singurătate.

O alta ar fi în final, cea dintre Kasimir și Erna, după arestarea bătașului Franz: cei doi se consolează reciproc de pierderile suferite, alinându-și dorurile unul în brațele celuilalt. În fine, nu lipsește nici aluzia la iubirea carnală, care se rezumă într-o simplă acuplare fizică și încă pentru bani, frivolele, prostituate de ocazie, Elli și Maria, îndemnându-se una pe alta la relații amoroase cu bătrânii ramoliți Rauch și Speer, primul venind din lumea comerțului, al doilea din cea a tribunalelor.

Dacă e să consemnăm contribuția incontestabilă a actorilor la reușita acestui spectacol, vom începe cu rolurile doar aparent de mai mică întindere, în fond solicitante și chiar dificile: *Naratorul* (Csatlos Lorant) prezent în scenă pe tot parcursul spectacolului, întocmai ca un regizor, artiștii trupei din spectacolul prezentat... personajelor la Festivalul berii, ființe ciudate aduse de *Prezentatorul*-director menite să atragă publicul plătitor (Dimeny Levente, el însuși un bun coregraf, se mișcă continuu, execută numere circărești, conduce abil reprezentația); unul e *Bărbatul cu cap de bulldog* (cu o mască bine găsită și un costum pe măsură, Kiss Csaba e cât se poate de convingător); *Juanita-femeia gorilă* capabilă să ademenească publicul cu numerele ei ciudate, să mănânce praline, dar și să se revolte când situația se înrăutățește a găsit o bună interpretă în actrița Halasi Erzsebet; siamezii deveniți aici surorile siameze au în gemenele dansatoare Ramona și Cristina Gavriș – legate printr-un costum comun – interpretele potrivite; *Doamnei aristocrate* i-a dăruit o siluetă elegantă și plină de noblețe actrița Batho Ida; Kocsis Gyula a jucat rolul *Piticului*, o femeie cu barbă a fost Csepei Robert, un artist pe picioaroange Toth Albert, în alte roluri Veress Elod și Szotyori Jozsef; o femeie grasă a fost Herman Ferenc: un travesti excepțional, ca și o poftă de joc și o dăruire formidabilă la acest actor care a dansat neobosit, antrenându-și partenerii cu o bucurie greu de exprimat în cuvinte; cele două „fete rele” au alcătuit un cuplu simpatic, nu pentru ceea ce făceau, încercând să cucerească „clienți ofiliți”, nici pentru ușurătatea cu care priveau viața,

ci pentru umorul cu care traversau situații dintre cele mai greu de digerat; actrițele Fodor Reka și Ababi Csilla au adăugat personajelor propriul lor farmec; *bătrânii ramoliți* interpretați de Hajdu Geza și Meleg Vilmos au conturat fără doar și poate cu talent și cu umor, două tipuri exacte de funcționari gomoși și lacomi, corupți și puși pe trai bun și aventuri galante.

E momentul să spunem că și costumele au fost bine gândite, în ton cu anii '30, dar și cu psihologia personajelor.

Kardos M. Robert a creat cu talent și cu mijloace sumare dar bine gândite, un *Merkel* de o duritate și o mitocănie de speriat, atrăgându-și vizibil antipatia publicului. Firtos Edit a trecut cu bine examenul *Ernei* – de la femeia umilită și disprețuită la cea capabilă să ofere tandrețe și compasiune.

În rolul neîndemânaticului croitor *Schurzinger*, singuratic și neobișnuit să curteze fetele, Kovacs Levente jr. a făcut dovada calităților sale interpretative binecunoscute: a fost cald, plin de candoare și delicatețe, alcătuiind un cuplu credibil cu Gajai Agnes care se află aici la unul dintre cele mai bune roluri ale sale: fină, senzuală fără să știe, de o feminitate debordantă, *Karoline* a sa este o ființă care învață să trăiască pe propriile picioare și refuză să fie umbra nelipsită, sclava unui bărbat, oricât l-ar iubi. E curioasă, ca orice femeie emancipată, care-și câștigă singură existența, dar în același timp e dornică să se și distreze: găsește firesc să mănânce o înghețată, să călărească, să bea un pahar de vin sau de bere, să se dea în carusel sau să stea de vorbă și să râdă cu oamenii din jur și nu înțelege de ce se supără și îi face scene de gelozie Kazimir, logodnicul ei. În rolul *Kazimir*, fără focuri bengale, Pal Hunor face figură foarte bună, creând un personaj șters până la un punct, dar tenace și încercând să țină lângă el, cu încăpățănare și cu orice preț, o femeie tânără care vrea să trăiască după alte principii. *Erna* nu va fi pentru el o consolare, ci doar un argument merit să trezească gelozia Karolinei. Ambiguitatea personajului au intuit-o foarte bine atât regizorul, cât și interpretul.

Proiecțiile, absolut necesare pentru crearea ambianței unei serbări populare, cu un imens parc de distracții, au fost, cu câteva mici excepții, adecvate și binevenite. Orchestra care a cântat *live* a contribuit evident la ridicarea valorii spectacolului: Thurzo Zoltan, Bocskai Timea, Florian Chelu, Hajdu Janos, Simo László.

Nu încheiem fără să remarcăm omogenitatea trupei și, nu în ultimul rând, poezia spectacolului, poezie ce se infiltrează fără ostentație în relațiile umane după care tânjesc toate personajele, încorporată și în metafora zborului, a visului, a nevoii de a părăsi din când în când solul realității angoasante: Zeppelinul, aplaudat cu frenezie.

„*Iernile vin și trec, dar omul are o singură viață și cine știe de câte ori îi surâde luna mai*“...

Un spectacol plin de farmec, de fantezie și de învățăminte.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Szigligeti“ (Secția maghiară) – Kasimir și Karoline de Ödön von Horvath. Traducerea în limba maghiară: Gáli József. Regia: Anca Bradu. Decoruri și costume: Dobre-Kothay Judit. Muzica: Horváth Károly. Mișcarea scenică: Mălina Andrei. Cu: Pál Hunor, Gajai Ágnes, Hajdu Géza, Meleg Vilmos, Dimény Levente, Kocsis Gyula, Kovács Levente jr., Kardos M. Róbert, Firtos Edit, Ababi Csilla, Kiss Csaba, Halassi Erzsébet, Herman Ferenc, Csatlós Lóránt, Csepei Róbert, Tóth Adalbert, F. Bathó Ida, Gavriș Christina, Gavriș Ramona, Veress Előd, Szotyori József. Orchestra: Thurzó Zoltán, Bocskai Timea, Florian Chelu, Hajdu János, Simó László. Data reprezentației: 4 martie 2009.